

NEOLİBERALİZM VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ SORUNU. İSLAMİ MODEL ÇÖZÜM OLUR MU? (HİNDİSTAN, ARJANTİN, PAKİSTAN ÖRNEĞİ)

The Problem of Neoliberalism and Income Inequality. Is Islamic Model a Solution? (Example of India, Argentina, Pakistan)

Doç.Dr. Rıdvan KARACAN¹

Doç.Dr. İsmail BARIŞ²

Reference: Karacan, R. & Barış, İ. (2020). "Neoliberalizm Ve Gelir Eşitsizliği Sorunu. İslami Model Çözüm Olur Mu? (Hindistan, Arjantin, Pakistan Örneği)", International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, Vol:6, Issue:21; pp:524-537.

ÖZET

Neoliberalizmin hâkim olduğu dünyada gelir arttığı halde, gelir eşitsizliği aynı oranda azalmamaktadır. Gelir eşitsizliği hem ekonomik hem de sosyal anlamda insan yaşamını olumsuz etkileyen önemli bir unsurdur. Soruna yönelik makro ve mikro bazda çözümler üretilmektedir. Ancak bugüne kadar kayda değer bir sonuç elde edilememiştir. Bu amaçla, önce Hindistan, Arjantin ve Pakistan gibi farklı inanışlara sahip ülkeler özelinde mevcut durumun analizi yapılmıştır. Bunun için bu ülkelere ait "Gini Katsayısı" ile "Ekonomik Büyüme (GSYH)" değişkenleri arasındaki ilişki panel veri yöntemi ile test edilmiştir. Daha sonra gelir dağılımı ile ilgili İslami esaslara (ayet ve hadis) yer verilmiştir. Böylece bir karşılaştırma yapılmak suretiyle sorunun çözümüne yönelik farklı bir bakış açısı getirilmek istenmiştir. Çalışma 2000-2019 dönemi için yapılmıştır. Buna göre; gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Neoliberalizm, İslami Model, Gelir Eşitsizliği, Panel Veri Yöntemi.

Jel Sınıflandırması: D31, C23.

ABSTRACT

Although income increases in the world dominated by the neoliberalism, income inequality does not decrease. Income inequality is important to affect human life negatively both economically and socially. Macro and micro solutions are produced for the problem. However, to date no significant results have been achieved. The study aimed to bring a different perspective to the solution of the problem. Within the framework of the Creator-created relationship; Based on the fact that human beings apply God's commands and recommendations, a solution is proposed. First, information was given about the situation in the world about income inequality. Then, the relationship between "Gini Coefficient" and "Economic Growth (GDP)" variables used in the measurement of income distribution of selected countries (India, Argentina and Pakistan) were tested by using Panel Data Method. Empirical analysis covers the period 2000-2019. The findings indicate that there is no relationship between income inequality and economic growth.

Keywords: Neoliberalism, Islamic Model, Income Inequality, Panel Data Method.

Gel Classification: D31, C23.

1.GİRİŞ

İnsanın zeki olması diğer canlıları karşı üstün olmasının yegâne göstergesidir. Şüphesiz bu özelliği insanlığa Allah vermiştir. Ancak inanan veya inanmayan birtakım kimseler zaman zaman bu gerçeği görmezlikten gelmektedir. Özellikle varlıklı diyebileceğimiz bireyler bu hataya düşmektedir. Bu yanılğı, varlıklı kimselerin sahip oldukları dünyalıkların kendi zekâsı ve emeğinin ürünü olduklarını ileri sürmelerinden kaynaklanmaktadır. Sahip oldukları varlıkların sadece kendi emek ve gayretlerinin karşılığı oldukları düşüncesiyle hareket eden insanlar, sahip olduklarıyla yetinmeyip daha fazlası için amansızca mücadele etmektedir. Neoliberalizmde bunun tam olarak karşılığı; "ihtiyaçların sınırsız olması, doyumsuzluk" şeklinde ifade edilmektedir. Günümüz dünyasında gelir dağılımında yaşanan eşitsizliğin en önemli sebeplerinden biride insanların bu davranışlarıdır.

Gelir eşitsizliği, bir ekonomide; bireyler, gruplar, popülasyonlar, sosyal sınıflar veya ülkeler arasında gelir dağılımında eşitsizlik olarak ifade edilmektedir (Charles-Coll, 2011). Gelir eşitsizliği, sosyal tabakalaşmanın ve sosyal sınıfın ana boyutudur. Gelir, bireylerin ve ailelerin sağlığını ve refahını etkileyen yaşam kalitesini belirleyen önemli bir faktördür ve cinsiyet, yaş, ırk

¹ Kocaeli Üniversitesi, Ömer İsmet Uzunyol MYO, Dış Ticaret Bölümü, 41800, Kocaeli/Türkiye 0000-0002-4148-0069

² Üsküdar Üniversitesi, Altunizade, Haluk Türksoy Sk. No:14, 34662 Üsküdar/İstanbul, Türkiye

veya etnik köken gibi sosyal faktörlere göre değişir. Günümüzde küresel düzeyde, gelir eşitsizliği aşırı derecede yüksektir ve 21. yüzyılın başlarında dünyadaki insanların en zengin yüzde 1'inin toplam gelirin en az yüzde 56'sını sahiptir (Howard ve Carter 2018).

II. Dünya Savaşı sonu ile 1970'lere kadar, ekonomik büyüme ve refah artışı önemli ölçüde artmıştır. Bu dönemde gelirler, enflasyona göre ayarlandığı için ekonomik büyüme ve kişi başı gelir artışı hemen hemen aynı olmuştur. Gelir düzeyi yüksek olanlar ile orta ve alçak basamaklar arasındaki gelir fark, bu dönemde çok fazla değişmemiştir. Ancak 1970'lerden itibaren, ekonomik büyümenin yavaşlamasıyla ve gelir açığı genişlemiştir. Bu dönemde orta ve alt kesimlerinde hane halkının gelir artışı keskin bir şekilde yavaşlamıştır. Tepedeki gelirler güçlü bir şekilde artmıştır. Anket verilerine göre; 1989'da en iyi yüzde 1'lik üst gelir gurubunun servet payı yüzde 30'dan azdır. Ancak bu, 2016'da yaklaşık yüzde 39'a yükselmiştir. Aynı dönemde yüzde 90'lık alt gelir gurubunun gelirden aldığı yüzde 33'lük pay, yüzde 23'e düşmüştür (Stone vd. 2018).

Küresel bazda ekonomik büyümenin artarak devam ettiği gerçeği aşikârdır. Bir yandan iletişim, ulaşım vb. imkânların gelişmesi diğer yandan üretimde otomasyona geçilmesi, bunlara ilaveten faize dayalı sermaye hareketlerinin yoğunlaşması, dünya genelinde gelir artışına yol açmıştır. Gelir artışı iyi bir şeydir ancak paylaşımında adil yapılması bir o kadar önemlidir. Adil bir paylaşım yapılmaz ise gelir eşitsizliği durumu kaçınılmaz olur. Maalesef günümüz dünyasının gerçeklerinden biridir bu.

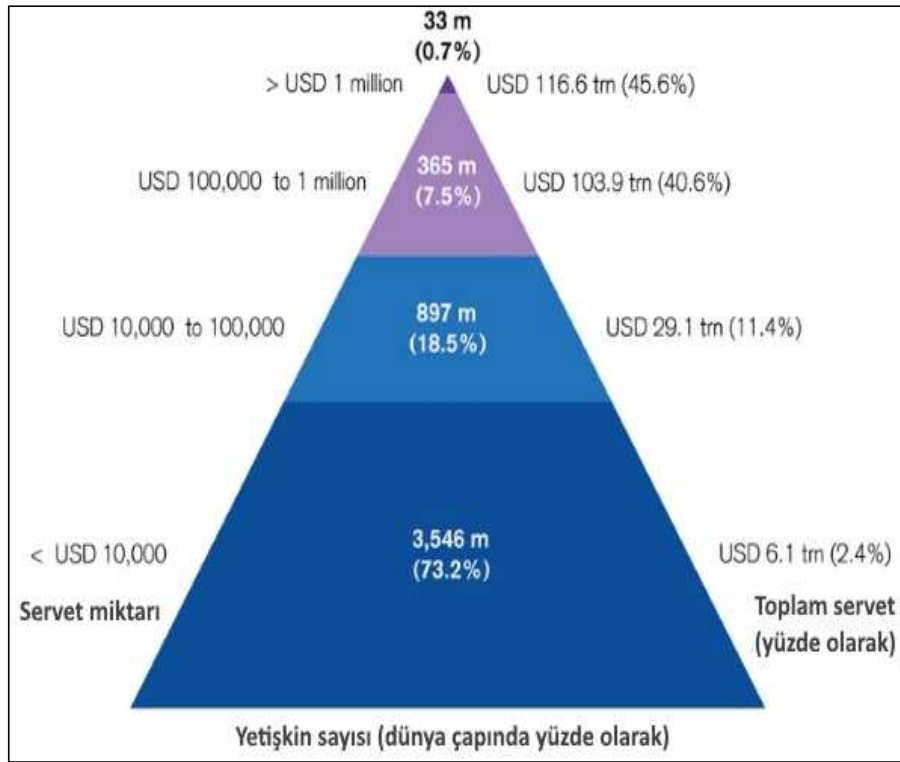
Çalışmanın amacı adil olmayan gelir dağılımı sorununa çözüm önerisi getirmektir. Öncelikle dünyadaki mevcut durum hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra seçilmiş bazı ülkelere ait (Hindistan, Arjantin ve Pakistan) gelir eşitsizliği ölçütü olarak kullanılan "Gini Katsayısı" ile "Ekonomik Büyüme (GSYH)" değişkenleri arasındaki ilişki Panel veri yöntemi ile test edilmiştir. Bu ülkelerin seçilme nedeni; Hindistan'ın Hinduizm, Arjantin'in Hristiyanlık ve Pakistan'ın İslam gibi dünyanın birbirinden farklı en büyük dinlerini temsil etmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, dünya üzerinde pek çok İslam ülkesi olmasına rağmen gelir dağılımı konusunda İslami esaslara göre hareket eden ülke neredeyse yoktur. Ancak İslami kurallar kısmen uygulayan ve halkının çoğu Müslüman olan ülkeler vardır. Çalışmada Pakistan'ın tercih edilme sebebi budur. Ampirik analiz 2000-2019 dönemini kapsamaktadır. Son olarak sorunun çözümü noktasında Kur'an-ı Kerim'den ayet örnekleri verilerek konu pekiştirilmek istenmiştir.

2. DÜNYADA GELİR DAĞILIMI; GERÇEKLER VE RAKAMLAR

Dünyada en zengin yüzde 10, toplam küresel gelirin yüzde 40'ını elde etmektedir. Küresel eşitsizlik en çok 2005 yılında bir rekor seviyelere ulaşmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde gelir eşitsizliği, 1990 ve 2010 arasında ortalama yüzde 11 artmıştır. Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı, en zengin yüzde 10'unun toplam küresel gelirin yüzde 40'ını kazandığı belgelemiştir. En fakir yüzde 10, toplam küresel gelirin sadece yüzde 2 ila yüzde 7'si arasında kazanç elde etmektedir. Gelir eşitsizliği küresel çözümler gerektiren bir sorundur. Bu, finansal piyasaların ve kurumların düzenlenmesi ve izlenmesinin iyileştirilmesini; kalkınma yardımlarını ve ihtiyacın en fazla olduğu bölgelere doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmeyi içeren bir durumdur (UNDP 2018).

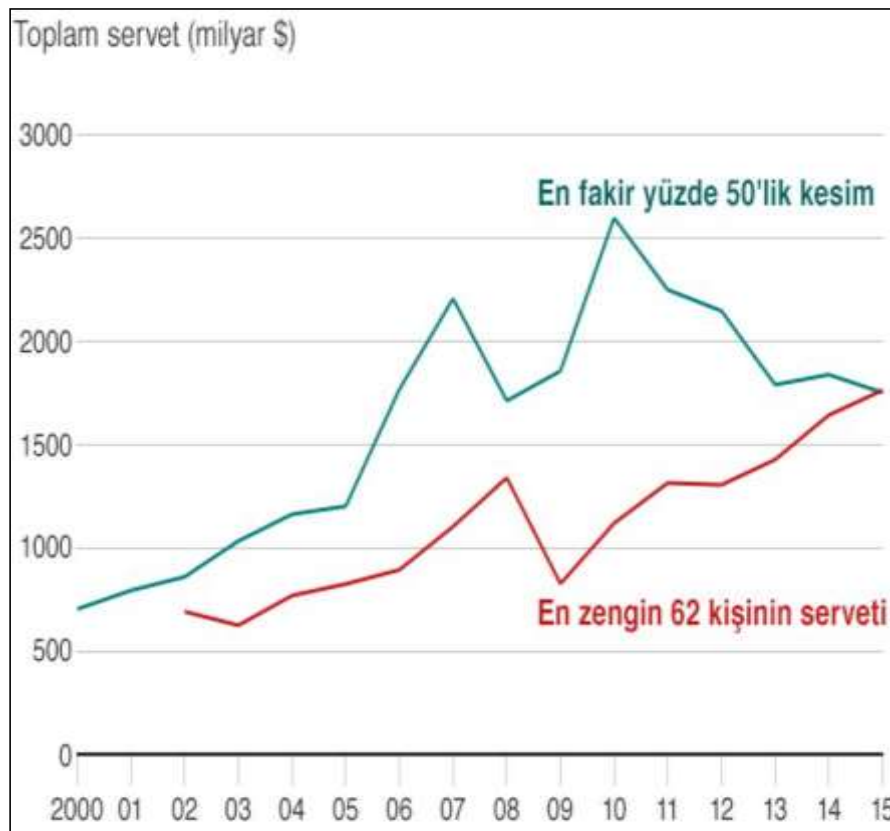
1980'den bu yana; ABD, Kanada, Çin, Hindistan ve Rusya'da milli gelirin en zengin yüzde 1'e olan oranı ılımlı artış sergilemiştir. Avrupa'da ise hızla artmıştır. Buna karşılık, Orta Doğu, Sahra altı Afrika ve Brezilya gibi savaş sonrası eşitlikçi bir rejim yaşamamış olan ülkeler ve bölgeler de görece istikrarlı ancak aşırı derecede eşitsizlik artmıştır (INEQUALITY.org 2019).

Dünyanın en zengin yüzde 1'ini, serveti 1 milyon dolardan fazla olanlar oluşturmaktadır. Aynı zamanda dünya servetinin yüzde 45'i bu kesime aittir. Zenginliği 10.000 doların altında olan yetişkinler dünya nüfusunun yüzde 64'ünü oluşturmaktadır. Bu rakam küresel servetin ancak yüzde 2'sine tekabül etmektedir. Dünyada, varlıkları 100.000 ABD dolarının üzerinde olanlar, küresel nüfusun yüzde 10'undan azdır. Ancak bunlar küresel servetin yüzde 84'üne sahiptirler (INEQUALITY.org 2019). Şekil 1.

Şekil 1. Küresel yetişkin nüfus ve toplam servetin servet grubuna oranı, 2020 (XTR large)

Dünya genelinde zenginler, servetlerini dünyanın dört bir yanında ücretli ve tehlikeli koşullar altında çalışan insanlar arasından toplamaktadır. Oxfam'a göre, küresel milyarderler ile insanlığın diğer yarısı arasındaki makas giderek açılmaktadır. 2009-2017 Arasında dünyanın en fakir yüzde 50'sinin servetine denk milyarder sayısı 380'den 42'ye düşmüştür (INEQUALITY.org 2019) (Şekil 2).

Şekil 2. Dünyanın En Fakir %50'sinin Servetine Eşit Milyarder Sayısı (Oxfam/Forbes)

Son yıllarda gelir eşitsizliğindeki artışın en önemli sebeplerinden biride ücretlere ve kazanılan gelirlere oranla sermaye gelirlerinin aşırı artmasıdır (Halvarsson vd. 2016). Bu sermaye gelirleri; faiz, temettüleri, şirketlerin birikmiş kar kazançları ve kiralarını içermektedir. Nüfusun çoğu az gelir elde ederken, gelir dağılımının en üstünde yer alan kesim servetine servet katmaktadır. Zengin sayısının artmasının bir başka nedeni de toplam servetin kendisinin gelirden daha hızlı artmasıdır. Bu bağlamda ulusal servetin ulusal gelire oranı birçok ülkede hızla artmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, yirminci yüzyılın büyük bir bölümünde düşüş gösteren miras serveti, birçok ülkede yeniden önemli boyutlara ulaşmıştır. Ayrıca, örneğin milyarderlik sıralamasında, en üst düzey küresel varlık sahiplerinin ortalama insandan çok daha hızlı bir oranda servet biriktirdiğine ve bu nedenle küresel servet paylarındaki önemli bir artıştan yararlandığına dair geniş kanıtlar vardır (World Inequality Database 2018).

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Literatürde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği konulu çok sayıda çalışma yapılmıştır. Ancak sorunun çözümü bağlamında İslami esaslarla pekiştiren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden çalışmanın bu bölümünde ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği konulu çalışmalara yer verilmiştir.

Bir ülkenin ekonomik büyümesiyle gelir dağılımındaki eşitsizliğin artıp azalacağını ilk olarak inceleyen iktisatçılardan biride Simon Kuznest'dir. Kuznest (1955), ekonomik büyüme ve gelir dağılımı ile ilişkisini ters-U hipotezi ile ortaya koymuştur. Buna göre; gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin ilk yıllarında gelir dağılımı eşitsizliği yoğundur. Bu eşitsizlik ters bir u eğrisi biçiminde tepe noktasına eriştikten sonra azalmaktadır. Deutsch ve Silber (2004), Gini katsayısı ve kişi başına düşen milli gelir arasındaki ilişkiyi 23 ülke için incelemiştir, değişkenler arasında istikrarlı bir ilişki bulunamamıştır. Li vd. (2000), Yüksek gelirli ve orta gelirli ülkelere oluşan seksen dört ülke için Gini katsayısı bağımlı değişken olmak üzere kişi başına reel gelir ve kamu harcamalarının ilişkisini analiz etmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, kişi başına reel gelir ve kamu harcamaları arttıkça eşitsizlik azalmaktadır. Herzer ve Vollmer, (2011), Kırkaltı ülke için panel eş-bütünleşme modelini kullanarak 1970-1995 dönemini kapsayan, kişi başı gelir ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Buna göre, büyüme ile gelir eşitsizliği arasında uzun dönemli bir ilişki tespit edilmiştir. Desbordes ve Verardi (2012), 1960-2000 Dönemi 113 ülke için, Gini katsayısı, kişi başına düşen GSYH arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir, iki değişken arasında nedensel bir ilişki bulunamamıştır. Nematı ve Raisi (2015) 1990-2010 döneminde 28 gelişmekte olan ülke için panel veri yöntemi ile GSYH ve Gini katsayısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İnceleme sonucuna göre, büyümenin erken evrelerinde, gelir eşitsizliği artarken sonraki evrede azaltılmaktadır. Reisinezhad (2018) 1975-2015 dönemi için panel veri yaklaşımı kullanarak ekonomik büyüme ve eşitsizliğini araştırmıştır. Elde edilen bulgulardan biride; ekonomik büyüme arttıkça gelir eşitsizliği de artmaktadır. Kandek ve Kajling (2017) ABD'de 357 büyükşehirde bölgesel eşitsizlik ile yerel ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonuçları, Gini katsayısı ile kişi başına büyüme arasında negatif ve önemsiz bir ilişki olduğunu göstermiştir. Adinde ve Cirom (2017) Nijerya'da ekonomik büyüme ve gelir eşitsizliği ile ilgili ampirik bir çalışma yapmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, Nijerya'da ekonomik büyüme arttıkça, gelir eşitsizliği kötüleştiği yönünde olmuştur. Wahiba ve Weriemmi, (2014) 1984-2011 Dönemi için Tunus'ta gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin niteliğini incelemiştir. Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Bahmani Oskooee ve Gelan (2008), 1957-2002 Dönemi için, Gini katsayısı ve ekonomik büyüme değişkenleri arasındaki ilişkiyi Birleşik Devletler ekonomisi için analiz etmiştir. Buna göre; büyüme uzun dönemde eşitsizliği azaltmaktadır ancak kısa dönemde eşitsizlik artmaktadır. İsağiller (2007) Türkiye ekonomisi için, gelir dağılımı ile ekonomik büyüme arasındaki karşılıklı ilişkiyi, kalkınma açısından analitik olarak incelemiştir. Çalışmanın sonucunda büyümenin gelir dağılımı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Keskin (2017) yatay kesit veri kullanılarak gelir dağılımı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Çalışma sonucunda elde edilen

bulgular, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme oranını artırmak için gelir dağılımı eşitsizliğini azaltan politikalar uygulaması gerektiği, gelişmiş ülkelerin ise gelir dağılımı eşitsizliğini azaltan politikalardan uzak durması gerektiği yönündedir. İslam, (2017) 1960–2015 dönemine ait zaman serisi verilerini kullanarak, Japonya'daki gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini hem ampirik hemde teorik olarak incelemiştir. Ampirik sonuçlar, tutarlı bir şekilde gelir eşitsizliğinin Japon büyümesini önemli ölçüde engellediğini göstermektedir. Ayrıca, daha fazla eşitsizlik göreceli olarak yatırımları, eğitimi ve mülkiyet haklarının korunmasını azaltmakta ve bu da büyümeyi engellemektedir. Brueckner ve Lederman, (2017) Dünyada düşük, orta ve yüksek gelirli ülkeler için gelir eşitsizliği ve kişi başına düşen GSYH arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. El edilen bulgulara göre; düşük gelirli ülkelerde geçiş büyümesinin daha yüksek gelir eşitsizliği ile arttığını göstermektedir. Yüksek gelirli ülkelerde, eşitsizliğin geçiş büyümesi üzerinde olumsuz etkisi vardır. Orta gelirli ülkeler için, Gini katsayısındaki yüzde 1'lik bir artışın, kişi başına GSYH'yi 5 yıllık süre boyunca yüzde 1'den daha fazla azalttığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Wesley ve Peterson (2017) Is Economic Inequality Really a Olaslem? A Review of the Arguments, isimli çalışmalarında dünyada gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi yavaşlattığını belirlemiştir. Voitchovsky (2005) Lüksemburg için ekonomik büyümenin belirleyicisi olarak gelir dağılımının şeklinin önemini araştırmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir ilişki görülmüştür. Shin (2012) Gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisini stokastik bir optimal büyüme modeli ile teorik olarak incelemiştir. Elde edilen sonuçlar; daha yüksek eşitsizliğin ekonomik kalkınmanın erken safhalarında büyümeyi geciktirebileceği ve yakın bir istikrarlı durumda büyümeyi teşvik edebileceği yönündedir.

4. AMPİRİK ANALİZ

4.1. Veri Seti ve Yöntem

Çalışmaya ait veriler Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı (UNDP) ile Uluslararası Para Fonu (IMF) web sayfalarından alınmıştır. Arjantin, Hindistan ve Pakistan ülkeleri için 2000-2019 dönemine ait ekonomik büyüme (GSYH) ve gelir dağılımı eşitsizlik katsayısı (GINI) değişkenleri oluşturulmuştur. Analizler için Eviews-9 Programından faydalanılmıştır. Araştırmada panel veri modeli kullanılmıştır. Öncelikle panelin geneli için Pesaran (2006) tarafından geliştirilen yatay kesit bağımlılığı araştırılmıştır. Ardından panel birim kök testi yapılmıştır. Zira panel veri modelleri zaman serisi değerlerini içerdiği için serilerin durağanlığının sınanması gerekmektedir. Sonrasında panel veri modelimizde sabit ve rassal etki yaklaşımlarından uygun olanını belirlemek için Hausman testi yapılmıştır. Hausman testi ile elde edilen anlamlılık düzeyi değeri ile tablo değeri (α) karşılaştırılarak hipotez sınaması yapılmıştır. Çalışmaya ait değişkenler dikkate alındığında modelimize ait denklem aşağıdaki gibidir:

$$GINI_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 GSYH_{it} + u_{it} \quad (1)$$

4.2. Yatay Kesit Bağımlılığının Test edilmesi

Panelde yer alan ülkeler arasında yatay kesit bağımlılığının araştırılması sağlıklı sonuçlar elde edilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla analize geçilmeden önce yatay kesit bağımlılığı testi yapılmıştır. Çalışmada yatay kesit bağımlılığı için (Pesaran, 2004) CDIm ve CD testleri yapılmıştır. Testlere ilişkin denklemler aşağıda yer almaktadır;

$$CD_{LM} = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N (T \hat{\rho}_{ij}^2 - 1) \quad (2)$$

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij} \quad (3)$$

4.3. Panel Birim Kök Analizi

Panel birim kök testleri panel verilerin zaman içerisinde durağan olup olmadığının tespiti için geliştirilmiş testlerdir. Panel veri analizlerinde birimler arasında korelasyon olmadığı durumlarda

Levin, Lin, Chu (2002), Im, Peseran, Shin (2003) ve Fisher (ADF, PP), Hadri (2000) ve Breitung (2000) birinci grup testleri uygulanmaktadır (Sarıkovanlık,2017). Bu çalışmada birim kök analizi için, Levin, Lin, Chu (2002) ve Im, Peseran, Shin (2003) testleri kullanılmıştır.

Levin, Lin ve Chu panel birim kök testleri hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H₀: Seride birim kök vardır.

H₁: Seride birim kök yoktur.

Levin, Lin ve Chu panel birim kök testine ait denklem aşağıdaki gibidir (Baltagi, 2005);

$$\Delta Y_{it} = \rho y_{i,t-1} + \sum_{L=1}^{p_i} \theta_{iL} \Delta y_{i,t-L} + \alpha_{mi} d_{mt} + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

Formülde d_{mt} deterministik değişkenler vektörü, α_{mi} modele ait katsayılar vektörüdür.

Im Peseran Shin birim kök testi ise en basit haliyle aşağıda formülüne edilmiştir (Sarıkovanlık,2017);

$$\Delta Y_{it} = (\rho_i - 1)Y_{i,t-1} + \mu_{it} \quad (5)$$

Im Peseran Shin panel birim kök testleri hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H₀: Seride birim kök vardır.

H₁: Seride birim kök yoktur.

4.4. Panel Veri Analizi

Panel veri modelleri, yatay kesit ve zaman serisi etkilerini inceler. Bu etkiler sabit veya rasgele olabilir. Sabit etkiler, bireysel grup / zamanın, regresyon denkleminde açıklayıcı değişkenler arasında ki ilişkiyi kabul eder, rastgele etkilerin bireysel grup / zaman açıklayıcı değişkenler arasında ilişkiyi ise reddeder (Park, 2010). Sabit etkiler modellerde gözlem değerlerinin tamamı bir araya getirilir. Daha sonra yatay kesit değerleri ortalamadan çıkartılarak, düzeltilmiş model tahmini yapılmaktadır. Rassal etkiler yönteminde modelleme tüm yatay kesit değerinin sabit teriminin rastlantısal olarak ana kütlede çekilmesiyle yapılır (Kutlar 2017). Panel veri analizinde yatay kesit verileri zaman dilimi eşit ise dengeli panel veri analizi yapılır. Bu açıdan veriler farklılık arz ediyorsa dengesiz panel veri modeli olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak panel veri regresyon denklemi aşağıdaki gibidir (Gujarati 2004);

$$Y_{it} = \beta_1 + \beta_2 X_{2it} + \beta_3 X_{3it} + u_{it} \quad (6)$$

Denkleminde i: yatay kesit verilerini, t: zaman kesiti verilerine ait değişkenleri ifade etmektedir. Panel veri analizlerinde uygun bir model seçimi için kullanılan testlerden biri, Hausman Test tekniğidir. Bu test ile sabit veya rassal etkiler modellerinden hangisinin kullanılacağı belirlenir (Karlsson, 2014). Sabit etkiler modeline ait denklem şöyledir (Torres-Reyna,2007);

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + u_{it} \quad (7)$$

- ✓ α_i (i = 1... n) her bir varlık için bilinmeyen kesişme noktasıdır
- ✓ Y_{it} , i = yatay ve t = zamanın bağımlı değişkendir.
- ✓ X_{it} bir bağımsız değişkeni temsil eder
- ✓ β_1 bağımsız değişkenin katsayısıdır
- ✓ u_{it} hata terimidir (Torres-Reyna,2007).

Rastgele etkiler modelleri, çok düzeyli veya karışık modeller olarak da ifade edilmektedir (Clarke, vd. 2010). Modele ait denklem aşağıdaki gibidir (Lipps ve Kuhn 2016);

$$Y_{it} = \alpha + \beta_1 X_i + \alpha_i + u_{it} \quad (8)$$

α_i : Gözlemlenemeyen kararlı bireysel özelliklerini ait kalıntı parçası.

4.5. Ampirik Sonuçlar

Bu kısımda yapılan analizlerin sonuçları yer almaktadır. İlk olarak 2000-2019 dönemi için modelde kullanılan değişkenlerle ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. (Tablo 1)

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

	GINI	GSYH
Ortalama	18,56	67,42
Maksimum	74,13	52,78
Minimum	13,56	21,34
Standart Sapma	8,45	17,98
Ülke Sayısı	3	3
Gözlem Sayısı	60	60

Tablo 1’de analizde kullanılan değişkenlere ait ortalama, maksimum, minimum ve standart sapma değerleri, ülke sayısı ve gözlem sayısı yer almaktadır. Buna göre 2000-2019 dönemi için Arjantin, Hindistan ve Pakistan ülkelerinde; GSYH ortalaması %67,42; GINI ölçütünün GSYH’ye oranının ortalama %18,56 görülmektedir.

4.5.1 Yatay Bağımlılığı Test Sonuçları

Tablo 2. Yatay Bağımlılığı Test Sonuçları

Değişken	CDIm		CD	
	Test İstatistik	Olasılık	Test İstatistik	Olasılık
GINI	1.076	0.185	0.876	0.119
GDP	2.198	0.263	0.432	0.273

Tablo 2’de değişkenlere ait olasılık değerleri 0.05’den büyük çıkmıştır. Buna göre değişkenler arasında yatay kesit bağımlılığı yoktur.

4.5.2. Panel Birim Kök Sonuçları

Tablo 3. Levin, Lin, Chu ve Im Peseran ve Shin Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Levin, Lin, Chu		Im Peseran ve Shin	
	t istatistik	Olasılık değerleri	w istatistik	Olasılık değeri
GINI	-2,427*	0.00	-3,785*	0.00
GSYH	-4,648*	0.01	-5,835*	0.00

*%1 anlamlılık düzeyi

Birim kök testi sonuçlarına göre Gini ve GSYH değişkenlerinin düzeyde durağan oldukları anlaşılmıştır.

4.5.3. Panel Veri Yöntemi Seçimi

Panel veri modelinin tahmininde havuzlanmış (pooled) regresyon sabit etkiler (fixed effects) ve rastsal etkiler (random effects) olmak üzere üç yaklaşım vardır. İlk olarak birleştirilmiş verilerden elde edilen pooled tahmin modeli kurulur. Modeli ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir. (Tablo 4);

Tablo 4. Pooled Tahmin Sonuçları

Bağımlı Değişken: GINI?					
	Değişken	Katsayı	Std. Hata	T-İstatistik	Olas.
	GSYH?	6.426082	1.003208	6.405532	0.0000
R-kare		-3.163394	Mean bağımlı var		589.6667
Düzeltilmiş R-kare		-3.163394	S.D. bağımlı var		235.5224
S.E. of regresyon		480.5692	Akaike bilgi kriteri		15.20616
Sum kare artık		12240178	Schwarz kriteri		15.24300
Log likelihood		-409.5664	Hannan-Quinn kriteri		15.22037

Elde edilen sonuçlara göre (Tablo 4) herhangi bir modelleme hatası söz konusu değildir. Değişkenlerin katsayıları yeterli anlamlılık düzeyine sahiptir. Yani modelimiz anlamlıdır. Bu adımdan sonra, panel veride birey etkilerini görmek için kullanılan sabit etki ve rastsal etki modelleri ile parametreler tahmin edilecektir. İlk olarak bu iki modelden (sabit etki, rastsal etki) hangisinin istatistiksel olarak geçerli olduğuna karar vermek gerekir. Bunun için Hausman testi

uygulanacaktır. Hausman testinde yokluk hipotezi “rassal etki modeli”, alternatif hipotez ise “sabit etki modeli” kullanılmalıdır şeklinde kurulur. Hausman testine geçmeden önce modelde değişen varyans sorunu için Breusch-Pagan-Godfrey (BPG) testi, otokorelasyon sorunu olup olmadığının tespiti için Wooldridge testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5’de ki gibidir. Sonrasında yapılan Hausman testi sonuçlarına göre (Tablo 6), Rassal Etki testi yapılmıştır. Rassal etki modeli şeklinde Tablo 7’de görüldüğü gibidir.

Tablo 5. Modeller Ait Panel Veri Varsayım Testleri

Testler	Olasılık Değerleri
BPG (Ki-kare)	0.7854
Wooldridge	0.3245

Serilerde otokorelasyon ve değişen varyans sorununun tespitinde ters hipotez kuralı geçerlidir. Bir başka ifadeyle (Wooldridge ve BPG Testi) olasılık değeri sonuçlarının 0.05 anlamlılık düzeyinden büyük olması gerekir. Tablo 5’te Wooldridge testi sonuçlarına göre, belirlenen dönem için olasılık değeri 0.3245 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam 0.05’den büyüktür ($0.3245 > 0.05$) buna göre modelimizde otokorelasyon sorunu olmadığı anlaşılmıştır. Benzer şekilde BPG testi sonucu olasılık değeri 0.7854 olarak ulunmuştur. Bu rakam 0.05’den büyüktür ($0.7854 > 0.05$) buna göre modelimizde değişen varyans durumu söz konusu değildir.

Tablo 6. Hausman Testi Sonuçları

Correlated Tesadüfi Etki- Hausman Test				
Pool: PANEL				
Test cross-section Tesadüfi etki				
Test Toplam	Chi-Sq. İstatistik	Chi-Sq. d.f.	Olas.	
Cross-section Tesadüfi	0.011150	1	0.9159	
Cross-section Tesadüfi etki test karşılaştırmalar:				
Değişken	Sabit	Tesadüfi	Var(Diff.)	Olas.
GSYH?	0.354236	0.370583	0.023968	0.9159

Tablo 6’da verilen çıktudan Olas. (Anlamlılık düzeyi) değeri ile tablo değeri (α) karşılaştırılmıştır. Örneğimizde; Olas. = $0.9159 > 0.050$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilebilir. Yani rassal etki vardır denilebilir. Bu durumda modeli rassal etki ile tahmin etmek gereklidir. Rassal etki tahmin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Rassal Etki Sonuçları

Bağımlı Değişken: GINI?				
Swamy ve Arora bileşen değişkenliği tahmincisi				
Değişken	Katsayı	Std. Hata	t-İstatistik	Olas.
C	573.2924	130.0060	4.409739	0.0001
GSYH?	0.370583	0.765768	0.483937	0.6305
Tesadüfi Etki (Cross)				
_HINDISTAN--C	72.77016			
_ARJANTİN--C	96.55578			
_PAKISTAN--C	-169.3259			
Etki Specification				
Cross-section Tesadüfi		S.D.	Rho	
Idiosyncratic Tesadüfi		212.1222	0.5236	
Weighted İstatistik		202.3287	0.4764	
R-kare	0.004570	Mean bağımlı var	129.3405	
Düzeltilmiş R-kare	-0.014573	S.D. bağımlı var	198.9513	
F İstatistik	8.26503**			

** istatistiklerin %5 anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 7’de F-testlerinin istatistik değeri %5 düzeyinde anlamlıdır. R^2 değerinin 0.004570 çıkması, bağımlı değişkende meydana gelen değişimin binde 4’ünün model tarafından açıklayabildiğini göstermektedir. Buna göre, (Hindistan, Arjantin ve Pakistan) gelir dağılımının ölçümünde

kullanılan "Gini Katsayısı" ile "Ekonomik Büyüme, GSYH " değişkenleri arasındaki ilişki zayıftır. Ekonomik büyüme gelir eşitsizliğini azaltmamaktadır.

5. İSLAMİ MODEL VE GELİR DAĞILIMI

Seçilmiş ülkeler bazında yapılan çalışma sonucunda ekonomik büyüme sonrasında elde edilen gelirin eşitsizliği azaltmadığı görülmüştür. Aslında bu bilinen bir gerçektir. Literatürde bu durumu destekleyen birçok bilimsel çalışma vardır. Zira neoliberal yöntemlerle hesaplanan ekonomik büyümenin gelir eşitsizliğini azaltmadığı bilinen bir gerçektir. Bu yöntem, toplam gelirin nüfusa bölünmesiyle elde edilen kişi başına milli gelirdir. Buda gerçekte kişiye ait olmayan gelirin bireye aitmiş gibi gösterilmesinden başka bir şey değildir. Aslında bu nominal bir gelir dağılımıdır. Asıl olan reel anlamda kişinin eline geçen gelir miktarını ortaya koymaktır. Reel olarak gelir dağılımının nasıl yapılacağı konusunu İslam Dini tanımlamaktadır. Bu açıdan çalışmanın bu kısmında konu örnek ayet ve hadisler özelinde İslami açıdan ele alınmak istenmiştir.

Rızık ve paylaşımı konusuna önem atfeden çok sayıda ayet ve hadis-i şerif vardır. Sözelimi, Kuran'da tam olarak seksen dokuz yerde "rızık" kelimesi tekrar edilmektedir. Bunlardan en az ellisinde, verilen rızıkların doğrudan Allah rızası için paylaşım amaçlı harcanması buyrulmaktadır. Bu ayetlerden bazı örnekler ve mealleri aynen şöyledir;

“Allah rızıkta kiminizi kiminize üstün kıldı; üstün kılınanlar, rızıklarını ellerinin altında bulunanlara onda eşit olacak şekilde çevirip-verici değildirler. Şimdi Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?” (Nahl,71).

Ayetin tefsiri ise şöyledir; *“İnsanlar, Allah'ın takdiri ile doğuştan getirdikleri kabiliyetlerin, ayrıca yine ilâhî takdire bağlı olarak yaşadıkları sürece karşılaştıkları imkân ve fırsatların azlığına veya çokluğuna, elverişli olup olmamasına ve bunları farklı şekillerde değerlendirmelerine göre rızıkları, kazançları farklı olmuştur ve olacaktır. İnsan, sahip olduğu servetle değil onu nasıl kullandığı ile değerlendirilir. “Ellerinin altındakiler” den maksat, genel olarak kişinin, bakımından, geçiminden sorumlu bulunduğu yakınlarıyla çalıştırdığı, hizmetinden istifade ettiği insanlardır. Ayette servet sahibinin, bu insanları –temel ihtiyaçların karşılanması bakımından– servetinden kendisiyle aynı seviyede yararlandırması öngörülmekte; bu ilkeyi içtenlikle benimseyip uygulamakta isteksiz davranmanın, “Allah'ın nimetini inkâr” anlamı taşıdığına işaret edilmekte ve bu şekilde olumsuz davranış sergileyenler kınanmaktadır. Bu öğretisiyle ayet, İslâm'ın eşitlik, adalet, dayanışma, paylaşma gibi sosyal değerlere verdiği önemin veciz bir ifadesidir.”* (Diyanet,2018)

“O halde akrabaya da hakkını ver, yoksula ve yolda kalmışa da. Bu, Allah'ın hoşnutluğunu isteyenler için en iyisidir. İşte gerçek kurtuluşa erenler de onlardır.” (Rum-38), *“İnsanların malları içinde artsın diye faizli ödünç verdikleriniz Allah katında artmaz. Allah'ın hoşnutluğunu isteyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte (manevi kârlarını) kat kat arttıranlar onu verenlerdir.”* (Rum-39)

Ayetlerin kısaca tefsiri şöyledir; *“Mücerret artması için verilen bir malın bir âtiyyenin (Para) indi ilâhîde sevaba vesile olamayacağını ihtar ediyor. Fakat rızayı ilâhî için (yolcu ve yoksula) verilen zekâtlar, sadakalar kat kat sevaba vesile olur. Böyle yardım, insaniyet belirtisidir, terbiye-i islâmiyenin bir gereğidir. Diğer fakirlere, muhtaç olanlara elden gelen yardımda bulunmak da bu cümledendir; Böyle bir yardım, sevap kazanmaya güzel bir vesiledir. Bu, Allah'ın rızasını arayanlar için hayırlıdır. Ve işte onlar kurtuluşa erecek olanlardır. Onlar genel olsun, özel olsun Allah rızasını gözeterek, hakkını yerine koyanlardır.”* (Ö. Nasuhi Bilmen 1985; Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sad.Çetin vd.1993)

“Bu ayetlerde önce insanların farklı imkânlara sahip olması, özellikle iktisadî farklılıklar içinde bulunmaları realitesine yine onların gözlemleri tanık tutularak değinilmekte, bunun Allah Teâlâ'nın iradesi ve koyduğu kanunlar gereğince böyle olduğuna dikkat çekilmekte, ardından bu hakikati kavrayanları bekleyen– bazı sosyal yardımlaşma görevleri hatırlatılmakta, paranın sömürü ve baskı

aracı olarak kullanılmasında önemli bir işlem olan ribânın (faizcilik, tefecilik) Allah'ın hoşnutluğundan uzak olduğuna dair bir uyarı yapılmaktadır.” (Diyanet,2018).

İnsanların sahip olduklarının veya kazandıklarının benlik duygusu içinde kendilerine mal etmemeleri gerekliliği, Bakara Suresi 286 nolu ayette aynen şöyle ifade edilmektedir; "Rabbimizin lütuf ve bağışını istemenizin, bunun peşinden koşmanızın hiçbir sakıncası yoktur."

Ayetin tefsiri şöyledir; "Böylece Müslümanın kafasına şu ilke yerleştirilmek istenmiştir. O, ticaret yaparken, ücretli bir iş gerçekleştirirken ya da başka bir yoldan geçimini sağlamaya çalışırken rızkını kendi çalışmasının sonucu olarak sağlamamaktadır, o yalnızca Allah'ın lütuf ve bağışını arıyor, Allah da ona veriyor. Bu gerçeği Müslüman, aklından hiç çıkarmamalıdır. Yani kendisi yüce Allah'ın lütuf ve bağışını arıyorken ve kazanırken, meslek edindiği geçim sağlama yolları peşinden koşarak rızkını elde ederken elde ettiği şey, aslında yüce Allah'ın lütufu ve bağışındır. Geçimini sağlama peşinde koşan Müslümanın kalbine bu bilinç yerleşince o, artık ibadettir..." (Seyyid Kutup, 2016, Çev. İnce ve Uçan)

De ki: "Rabbim kullarından dilediğine rızkı bol verir, dilediğine ise az verir. Şunu bilin ki, hayır yolunda ne harcarsanız, Allah onun yerine yenisini lütfeder. Çünkü O, rızık verenlerin en hayırlısıdır." (Sebe- 39).

Ayetin tefsiri aynen şöyledir; "Sahip olduğumuz mallardan bize faydalı olacak olanlar, Allah yolunda harcadıklarımızdır. Gönül rızasıyla veren kişi bundan ötürü bir kayba da uğramaz." (Çelik, 2019). O inkâr edenler öyle ellerindeki dünya varlığına mı, güveniyorlar? Bu bir imtihanı ilâhîdir, bunun şükürünü bilmelidir. Ve Cenab-ı Hak, nzkı yine o kulu için dilerse bu da bir ibtilâdır, bir hikmete müstenittir, sabr etmek icab eder ve nimet elde olunca onun kadrini bilmelidir, onu meşru surette sarfetmelidir. (Ve) Ezcümle elindeki (bir şeyden ne intak ederseniz) Allah rızası için fakirlere, âcizlere ne gibi bir yardımda bulunur iseniz (O) Kerîm Halikınız (onun) o infak edilen şeyin (mukabilini verir) daha dünyada iken onun bedelini ihsan eder, ankette de sevab ihsan buyurur. Hak yolundaki bir fedakârlık, asla zayı' olmaz, (ve o) Haahk-ı Azîm (rızık verenlerin bayırhsıdır.) kullarını hiç ummadıkları yerden de merzuk eder ve onun takdiri bulunmadıkça kimse kimseye rızık nâmına bir şey veremez, ondan başka hakikî bir rızık yoktur, başkaları ancak nzkı mukadderi, insanlara kavuşturmaya birer vasıtadan başka değildirler." (Ö. Nasuhi Bilmen 1985).

Benzer şekilde Resulü (a.s), konuya ilişkin örnek Hadis-i Şerifleri şöyledir

"Her sabah iki melek iner. Biri: «Yâ Rabbi! Senin yolunda harcayana, buna karşılık sen de yenisini ihsân eyle!» der. Diğeri de: «Yâ Rabbi! Cimrilik edenin malını telef et!» diye dua eder." Buhârî, Zekât 27; Müslim, Zekât 57. "Ey Âdemoğlu! İhtiyacından fazla olan malını sadaka olarak vermen, senin için iyi; vermemen ise kötüdür. İhtiyacına yetecek kadarını elinde tutmandan dolayı ayıplanmazsın. İyiliğe, geçimini üstlendiklerinden başla. Veren el, alan elden daha üstündür." Müslim, Zekât 97; Tirmizî, Zühd 32. "Kim, helâl kazancından bir hurma kadar sadaka verirse, ki Allah helâlden başkasını kabul etmez, Allah o sadakayı kabul eder. Sonra onu dağ gibi oluncaya kadar, herhangi birinin tayını büyüttüğü gibi, sahibi adına ihtimamla büyütür." Buhârî, Zekât 8; Tevhîd 23; Müslim, Zekât 63, 64. 90. (Riyazü's Salihin.).

"Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor: Peygamber'e bir adam geldi ve: –Yâ Resûlallah, hangi sadakanın sevabı daha çoktur, dedi. Peygamber de: –Sağlıklı iken, cimriliğin üzerindeyken yoksul düşmekten korktuğun, zengin olmayı umduğun zamanda verdiğin sadakanın sevabı çoktur. Yoksa (vermeyi) ihmal edip de can boğaza geldikten sonra, "Filana bu kadar, filancaya da şu kadar olsun." demende bir fayda yoktur. Zaten o mal, onların olmuştur, buyurdu." Buhârî, Zekât, 11; M2382 Müslim, Zekât, 92. (Riyazü's Salihin.).

Ayetlerin tefsirinden ve hadis-i şeriflerden de anlaşıldığı üzere, her ne kadar zahirde öyle gözükse de Allah aslında rızık (zenginlik) konusunda kulları arasında ayırım yapmamaktadır. Rızık bakımından üstün olan sadece bir araç konumundadır. İnsanın, elde ettiği kazanımların kendisine değil Allah'a ait olduğu bilinciyle hareket etmesi halinde, paylaşım sorunu yaşanmayacaktır. Bu

gerçekten hareketle kâinatı ve insanları yaratan Allah'ın emir ve tavsiyelerine uygun hareket edildiği sürece, günümüzün en önemli sorunlarından biri olan gelir eşitsizliği büyük oranda ortadan kalkacaktır.

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ekonomik büyüme artıyorsa kişi başına gelirin artması gerekir. Olması gereken de budur. Eğer bu gerçekleşmiyorsa o zaman bir terslik var demektir. Bu terslik gelirin paylaşımı konusunda bir problem olduğu anlamına gelmektedir. Bu problem gelir eşitsizliği olgusunu beraberinde getirmektedir. Gelir eşitsizliği konusu uzun yıllardır dünya gündeminden düşmeyen kronik bir sorundur. Bu sorun tüm dünya ilgilendirmektedir. Bu yüzden sonucun değişmeyeceği tahmin edilerek çok sayıda ülkeyi incelemenin gereksiz olduğu düşünülmüş, az sayıda ülke özelinde bir çalışma yapılmıştır. Fazla sayıda ülke yerine farklı inanışlara sahip ülkeler tercih edilmiştir. Bu bağlamda, Hindistan, Arjantin ve Pakistan için 2000-2019 dönemi; “Gini Katsayısı” ile “GSYH” değişkenleri arasındaki ilişkinin ampirik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular; gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Buda ekonomik büyüme ile elde edilen gelirin toplumun tamamı arasında adil bir şekilde paylaşılmadığının bir göstergesidir. Bilakis elde edilen gelirin toplumun bazı kesimlerinde toplandığını ortaya koymaktadır. Buna göre dünyada geçerli olan neoliberal ekonomik düzen gelir dağılımında adaletsizliği gidermekte aciz kalmaktadır. Hatta daha da körüklemektedir.

Gelir eşitsizliğinin çözümü konusunda farklı arayışlar olmaktadır. Makro ve mikro bazda öne sürülen çözüm teknikleri maalesef kalıcı bir iyileştirme sağlayamamıştır. Bu çalışmayla sorunun çözümü konusunda farklı bir bakış açısı getirilmek istenmiştir. Bu farklı bakış açısı dindir. Dinler tarih boyunca topluluklar halinde yaşayan insanlar için bir rehber olmuştur. Dinlerin insanların bir arada nasıl yaşaması gerektiği konusunda yol göstericilik işlevi vardır. Din sadece iman ve ibadet unsurlarından oluşmaz. Din aynı zamanda sosyal hayatın devamlığını sağlayan adalet, eğitim, güvenlik, ekonomi gibi birey ve toplumların yapı taşı olarak ifade edebileceğimiz kurumlara ait bilgileri de içermektedir. Sosyoloji ve iktisadın öncülerinden kabul edilen ünlü İslam bilgini İbn-i Haldun'a göre din, bir uygarlığın yaratılışındaki en üstün ve aynı zamanda o uygarlığı korumak için de en etkili güçtür. Din toplumsal dayanışma ve uyumu kolaylaştıran kurallar içermektedir (Stowasser, 1984; Yıldız, 2010). Bu bağlamda gelir eşitsizliğinin çözümü konusunda İslam dini özelinde bir çalışma yapılmak istenmiştir.

Bu amaçla çalışmanın son bölümünde sorunun çözümü noktasında ayet ve hadislerden örnekler verilerek konu pekiştirilmek istenmiştir. Ayetlerin tefsiri ve Hadis-i şerifler genel olarak insanların ihtiyacı kadarını tüketip geri kalanının ihtiyaç sahipleriyle paylaşmasını tavsiye etmektedir. Buna uygun hareket edildiği sürece paylaşım sorunu ortadan kalkacak, gelir daha adaletli bir şekilde bölüşülecektir. Burada önemli olan tevekkül, samimiyet ve belki de en önemlisi benlik duygusunu yıkmaktır. Kişi sahip olduklarının kendisine ait olmadığı, öldükten sonra hiçbir önemi kalmayacağı bilinciyle hareket ederse paylaşma dürtüsü gelişecektir. Böylece gelir dağılımında adaletsizlik sorunu ortadan kalkacaktır.

Toplumun belirli bir kesimi yüksek gelir düzeyine sahipken, önemli bir bölümünün gereğinden az gelir elde etmesi de hoş bir şey değildir. Zira yaşamsal faaliyetlerini sürdürülmesi için insanların standart bir gelire sahip olmaları elzemdir. Bu standart gelirden mahrum olan bireyler temel ihtiyaçlarını karşılayamazsa ekonomik ve sosyal düzen bozulur. Maddi yoksunluk içinde olan bireylerin topluma maliyetleri sadece ekonomik boyutta olmaz. Aynı zamanda toplum güvenliği (hırsızlık, gasp vb.) ve toplum sağlığı (yeterli beslenememe, yetersiz hijyen ve buna bağlı salgın vb. hastalıkların artması) gibi toplumun yapı taşları bu durumdan olumsuz etkilenir.

KAYNAKÇA

Adinde, S., and Chisom, S. (2017). “The Impact of Income Inequality On Economic Growth: A Case Study On Nigeria”, DOI: 10,13140 / RG.2.2.33809.74084. <https://www.researchgate.net>. 26.02.2020

- Bahmani-O. M. and Abera, G. (2008). "Kuznets inverted-U hypothesis revisited: a time-series approach using US data", *Applied Economics Letters*, 15(9),677-681.
- Baltagi, B. H. (2005). *Econometric analysis of panel data*, 3rd ed., John Wiley and Sons Ltd.
- Breitung J. (2000). "The Local Power Of Some Unit Root Tests For Panel Data", *Advances in Econometrics*, 15, 161-177.
- Brueckner, M., and Lederman, D. (2017). "Inequality and Economic Growth: The Role of Initial Income", *The World Bank, Policy Research Working Paper Series*, 8467.
- Charles-Coll, J. A. (2011). "Understanding Income Inequality: Concept, Causes And Measurement", *International Journal of Economics and Management Sciences*, 1(3),17-28.
- Chisom, S., and Adinde, S. (2017). "The Impact of Income Inequality On Economic Growth: A Case Study On Nigeria", *Master's Thesis*, 10.13140/RG.2.2.33809.74084.
- Clarke, P., Claire C., Fiona S., and Vignoles, A. (2010). "The Choice Between Fixed and Random Effect Models: Some Considerations for Educational Research", *IZA DP*, No. 5287.
- Çelik Ö. (2019). *Hakk'ın Daveti Kur'an-ı Kerim Meali ve Tefsiri*, Erkem Yayınları, İstanbul.
- Diyaret İşleri Başkanlığı, Kur'an-ı Kerim. <https://Kur'an.diyaret.gov.tr/tefsir/Nahl-suresi/1972/71-ayet-tefsiri>. 09.03.2020
- Desbordes, R. and Vincenzo, V. (2012). "Refitting the Kuznets curve", *Economics Letters*, 116(2), 258-261.
- Deutsch, J. and Jacques S. (2004). "Measuring the impact of various income sources on the link between inequality and development: Implications for the Kuznets curve", *Review of Development Economics*, 8(1), 110-127.
- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (1993). *Hak Dini Kur'an Dili. Sadeleştirilenler: M. Nur Çetin, Taha Parlar, İdris Şen, Mesut Okumuş, Mevlüt Uyanık, Orhan Atalay, Yusuf Canpolat, Alim Gür, Çelik-Şura Yayınları, İstanbul.*
- Gujarati, D. N. (2004). *Basic Econometrics, (4th Ed.)*. The McGraw-Hill Companies, NewYork.
- Hadri, K. (2000). "Testing for Stationarity in Heterogeneous Panel Data", *Econometrics Journal*, 3, 148-161.
- Halvarsson, D., Korpi M. and Wennberg, K. (2016). "Entrepreneurship and Income Inequality", Working paper version: 2016-02-18.
- Herzer, D., and Vollmer, S. (2011). "Inequality and Growth: Evidence from Panel Cointegration", *Journal of Economic Inequality*, 9, 1-15.
- Howard, M. W., and Valerie, J. C. (2018). *Income inequality, Encyclopaedia Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/income-inequality>, 01.03.2020.
- Im, K.S., Pesaran and M.H., Shin, Y. (2003). "Testing For Unit Roots in Heterogeneous Panels", *Journal of Econometrics*, 115, 53-74.
- IMF, International Monetary Fund (2020). <https://www.imf.org/external/datamapper>,20.04.2020.
- INEQUALITY (2020). "World Inequality Database, What is the aim of the world inequality report 2018?", <https://wir2018.wid.world/executive-summary.html>. 23.04.2020
- Islam M. R. (2017). "Income Inequality and Economic Growth Nexus in Japan: A Multivariate Analysis", *The Ritsumeikan Economic Review*, 65(4), 37-54.
- İsagiller, A. (2007). "Income Distribution and Economic Growth", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1: 83-94.

- Kandek, B., and Kajlink, V. (2017). "Income Inequality and Economic Growth, Bachelor Thesis in Economics", *Jönköping University, International Business School*, 1-35.
- Karlsson, S. (2014). "The Accuracy of the Hausman Test in Panel Data: a Monte Carlo Study", Örebro University Örebro University School of Business, Master's program Applied İstatistikistics Advanced level thesis I.
- Keskin, A. (2017). "Income Distribution and Economic Growth: A Complementary Cross Country Study to the Kuznets Curve", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 235-250.
- Kur'an Meali, <https://www.kuranvemeali.com/rizik-ile-ilgili-ayetler>, 12.02.2020.
- Kutlar, A. (2017). Adım Adım Eviews ile Panel Veri Ekonometrisi Uygulamaları, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Kuznets, S. (1955). "Economic Growth and Ineome Inequality", *American Economic Review*, 45-1, 1-28.
- Levin, A., Lin, C-F., CHU and C-S. J. (2002). "Unit Root Tests İn Panel Data: Asymptotic and Finitesample Properties, *Journal of Econometrics*, 108, 1-24.
- Li, Hongyi, Danyang Xie and Heng-fu Zou (2000), "Dynamics of Income Distribution", *Canadian Journal of Economics*, 33(4), 937-961.
- Lipps, O., and Ursina, K. (2016), "Introduction to Panel Data Analysis, Swiss Centre of Expertise in the Social Sciences (FORS) c/o University of Lausanne", <http://forscenter.ch>. 02.04.2020.
- Nemati, M., and Ghasem, R. (2015). "Economic Growth and Income Inequality in Developing Countries", *International Journal of Life Sciences*, 9 (6), 79- 82.
- Nikoloski, Z. (2015). "Democracy and Income Inequality: Revisiting the Long- and Short-Term Relationship", *Review of Economics and Institutions*, 6(2), 2-24.
- Oscar, T.R. (2007). Panel Data Analysis Fixed and Random Effect Using İstatistika <https://www.princeton.edu/~otorres/Panel101.pdf>, 11.04.2020.
- Ömer Nasuhi Bilmen, (1985). Kuranı Kerim'in Tefsiri ve Türkçe Meali Ali'si, Bilmen Yayınevi, İstanbul.
- Park, H. M. (2010). Practical Guides To Panel Data Analysis, http://www.iuj.ac.jp/faculty/kucc625/writing/panel_guidelines.pdf. 01.05.2020.
- Pesaran, M. H. (2006), "Estimation and Inference in Large Heterogeneous Panels with a Multifactor Error Structure", *Econometrica*, 74(4), 967-1012.
- Pesaran, M.H. (2004), "General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels", *Cambridge Working Papers in Economics*, No. 435.
- Reisinezhad, A. (2018). "Economic Growth and Income Inequality in Resource Countries: Theory and Evidence", *PSE Working Papers*, No: 2018-05.
- Riyazü's Salihin, Metin ve Çeviri, Cilt:1-2, Diyanet İşleri Başkanlığı, https://webdosya.diyamet.gov.tr/hadis/UserFiles/Document/riyazussalihin_cild_1.pdf 23.05.2020
- Seyyid Kutup (2016), Fizilalil Kuran Seyyid Kutub Tefsiri, Çev. İnce Vahdet ve Salih Uçan, Tayf Yayınları, Ankara.
- Shin, I. (2012). "Income İnequality And Economic Growth", *Economic Modelling, Elsevier*, 29(5), 2049-2057.
- Stone, C. , Daniel, T., Arloc, S., and Taylor, R. (2018). "A Guide to İstatistikistics on Historical Trends in Income Inequality". *The Center on Budget and Policy Priorities (CBPP) Report*, 1-23

Stowasser, B. (1984). "İbn Haldun'un Tarih Felsefesi: Devletlerin ve Uygarlıkların Yükselişi ve Çöküşü", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 39(1), 173-181.

United Nations Development Programme (2020). <https://www.undp.org>, 25.04.2020.

Voitchovsky, S. (2005). "Does the Profile of Income Inequality Matter for Economic Growth? Distinguishing Between the Etki of Inequality in Different Parts of the Income Distribution", *Journal of Economic Growth*, 10, 273–296.

Wahiba, N. F., and Weriemmi M. E. (2014). "The Relationship Between Economic Growth and Income Inequality", *International Journal of Economics and Financial Issues*, 4(1), 135-143.

Wesley, E., and Peterson, F. (2017). "Is Economic Inequality Really a Olaslem? A Review of the Arguments", *Social Sciences*, 6(4), 147, <https://doi.org/10.3390/socsci6040147> 10.05.2020.

XTRlarge, *Küresel Servet Raporuna Göre 2016'da Dünya Durakladı*, <https://www.xtrlarge.com/2017/01/03/kuresel-servet-raporu-2016>. 30.04.2020.

Yıldız, M. (2010). "İbn-i Haldun'un Tarihselci Devlet Kuramı", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 25-55.